

Landsbyggs- och
infrastrukturdepartementet

li.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar om betänkandet **Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan SOU 2024:44**

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen ser positivt på förslaget om att ansvaret för att utföra planerad fuskkontroll i enlighet med artikel 9.2 i EU:s kontrollförordning centraliseras och delas mellan Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen och Livsmedelsverket. Myndigheten stödjer förslaget om instiftandet av en FUSK-enhet vid Livsmedelsverket med en för de tre myndigheterna gemensam operativ personalstyrka.

Kemikalieinspektionen har dock identifierat några områden där vi ser behov av förtydliganden eller har invändningar. Det handlar bland annat om:

- Otydligheter i uppdraget. Den kontroll som ska bedrivas i den nya organisationen bör vara tydligt reglerad i författning.
- Ansvaret för planerad fuskkontroll av *användning* av växtskyddsmedel. Detta ansvar anser Kemikalieinspektionen bör ges till Jordbruksverket.
- Val av sanktionsform och dess utformning. Kemikalieinspektionen anser att befintliga straffrättsliga sanktioner är att föredra framför sanktionsavgifter när det som här är fråga om överträdelse som vanligtvis är allvarliga och kräver mycket utredning, och där det inte är enkelt för den enskilde att förutse om en handling kan ge en sanktionsavgift.
- Kemikalieinspektionen delar inte bedömningen att kostnaderna för den planerade fuskkontrollen ryms inom befintliga ramar och anser att myndigheten bör tillföras skattemedel för att kunna fullgöra sin del av uppdraget.

Synpunkter

Kemikalieinspektionen är positiv till utredningens förslag om ett centraliserat ansvar för att utföra planerad fuskkontroll i enlighet med artikel 9.2 i EU:s kontrollförordning och att detta ansvar delas mellan Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen och Livsmedelsverket.

Myndigheten stödjer även förslaget om instiftandet av en FUSK-enhet vid Livsmedelsverket med en för de tre myndigheterna gemensam operativ personalstyrka samt att den föreslagna FUSK-enhetens arbete föreslås bli skattefinansierat. Myndigheten ser positivt på att enhetens föreslagna driftsbudget även ska kunna omfatta kemiska analyser av bland annat växtskyddsmedel.

Ansvar och mandat (kapitel 5, 13, 14, 17 och 23)

Kemikalieinspektionens kontroll enligt kontrollförordningen gäller främst efterlevnaden av kraven på godkännande och märkning i EU:s växtskyddsmedelsförordning¹. Kontrollen syftar till att säkerställa att växtskyddsmedel som finns på marknaden uppfyller kraven i förordningen och görs genom att Kemikalieinspektionen granskar medlen där de finns till försäljning. Den riskbaserade kontrollen är utformad för att även fånga upp överträdelser som har begåtts avsiktligt genom bedrägligt eller vilseledande agerande. När en överträdelse väl har upptäckts får dock Kemikalieinspektionen inte utreda ärendet ytterligare i syfte att ta reda om överträdelserna var avsiktliga. Den frågan ska överlämnas till åklagare och polis.

Kemikalieinspektionen anser att det inte klart framgår hur arbetet med kontroll i den föreslagna organisationen är tänkt att bedrivas och vad det eventuellt kan innebära för förändringar i förhållande till den nuvarande kontrollen av växtskyddsmedel. Kemikalieinspektionen anser att den kontroll som ska bedrivas i den nya organisationen bör vara tydligt reglerad i författning, så att det inte finns några oklarheter vad gäller myndigheternas uppdrag och befogenheter när de arbetar i organisationen.

---

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG. Märkningskrav finns även i kommissionens förordning (EU) nr 547/2011 av den 8 juni 2011 om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 vad gäller märkningskrav för växtskyddsmedel.

Vidare anser Kemikalieinspektionen att ansvaret för den planerade fuskkontrollen samt möjligheten att, i vissa enskilda ärenden, ta över kontrollansvaret från till exempel en länsstyrelse eller en kommun vid misstänkt fusk i fall som rör *användning* av växtskyddsmedel bör ges till Jordbruksverket. För Kemikalieinspektionen skulle detta ansvar och denna möjlighet då i stället begränsas till kontroll av krav för *utsläppande* på marknaden.

Val av sanktionsform och deras utformning (kapitel 20 och 23)

Utredningen föreslår sanktionsavgifter som ska beslutas av Livsmedelsverket för överträdelser som upptäcks i kontrollen enligt artikel 9.2 i kontrollförordningen. Kemikalieinspektion är generellt positiv till att kontrollmyndigheter kan använda sig av sanktionsavgifter i kontrollen då det leder till en direkt och effektiv åtgärd mot aktören. Det ingår också i den pågående Miljöstraffrättsutredningens direktiv att ta ställning till om, och i så fall hur, miljöstraffsavgifter kan användas i fler fall än idag.

Som utredningen konstaterar är dock utgångspunkten för lagstiftning om sanktionsavgifter att det ska vara relativt lätt att fastställa om en överträdelse har skett eller inte. Särskilt gäller detta när det som här handlar om så kallat strikt ansvar då det varken krävs uppsåt eller oaktsamhet för att en avgift ska tas ut. Sanktionsavgifter är av straffrättslig karaktär, vilket innebär att det ställs höga krav på reglerna från rättssäkerhetssynpunkt. Ett uttryck för det är legalitetsprincipen som innebär att föreskrifter ska ha tillräcklig begriplighet och precision.

Det kan vara svårt för en enskild att förutse om en handling kan medföra en sanktionsavgift, bland annat eftersom utredningen i sitt förslag till lag om sanktionsavgifter för bedrägliga och vilseledande uppgifter har valt att inte ange vilka bestämmelser i den materiella lagstiftningen som ska kunna medföra en sanktionsavgift vid överträdelse. I stället föreslår utredningen fyra grupper av överträdelser med objektiva rekvisit som ska vara uppfyllda för att en miljöstraffsavgift ska vara aktuell (lagens 2 §). För att veta om en handling kan medföra en sanktionsavgift behöver den enskilde därför först ta reda på om det är fråga om en överträdelse enligt rekvisiten i en materiell bestämmelse, för att sedan utreda om överträdelserna faller inom någon av de fyra grupperna av överträdelser.

Det räcker dessutom inte att det är fråga om en överträdelse som omfattas av 2 § för att det ska finnas förutsättningar för en miljöstraffsavgift. Därutöver ska Livsmedelsverket göra en bedömning enligt 3 § som innehåller ytterligare rekvisit som ska vägas in innan myndigheten tar ställning till om det finns grund för att ta ut en straffsavgift. Detta bidrar också till att det blir svårt för den enskilde att förutse om en handling kan medföra en straffsavgift. Bristerna i förutsebarhet ska också ses mot bakgrund av att en avgift kan påföras utan att den enskilde har utfört handlingen med uppsåt eller av oaktsamhet och att avgiften beslutas utan domstolsprövning.

Kemikalieinspektionen anser att de befintliga straffrättsliga sanktionerna är att föredra framför straffsavgifter när det som här är fråga om överträdelser som vanligtvis är allvarliga och kräver mycket utredning, och där det inte är enkelt för den enskilde att förutse om en handling kan ge en straffsavgift. För det fall det anses nödvändigt att införa ytterligare ekonomiska sanktioner enligt artikel 137.2 i kontrollförordningen anser Kemikalieinspektionen att de bör ha en annan utformning än de föreslagna straffsavgifterna.

Dessutom bedömer Kemikalieinspektionen att en överträdelse av kravet på att växtskyddsmedel ska vara godkända ändå inte direkt faller under någon av de fyra grupperna av överträdelser i förslaget till 2 §. En sådan överträdelse skulle således inte omfattas av en straffsavgift.

Vidare anges i förslaget till 8–11 §§ hinder mot beslut om straffsavgift. Där saknas dock bestämmelser som reglerar situationen när en straffsavgift redan meddelats med stöd av annan lagstiftning.

Finansiering (kapitel 16)

Övrig kontroll enligt kontrollförordningen som bedrivs av Kemikalieinspektionen finansieras via bekämpningsmedelsavgiften. Som man skriver i utredningen bör den planerade fuskkontrollen inom samtliga områden finansieras med skattemedel. Kemikalieinspektionen anser därför att det bör gälla även de delar av den planerade fuskkontrollen som utförs av Kemikalieinspektionen. Kemikalieinspektionen delar inte bedömningen att kostnaderna för den planerade fuskkontrollen vid Kemikalieinspektionen ryms inom befintliga medel. Den utökade verksamheten med tillkommande arbetsuppgifter för den nationella samordnaren, styrgruppen och samverkansgruppen kommer, utan ytterligare finansiering, att gå ut över

annan av regeringen prioriterad verksamhet. Förslagsvis bör därför Kemikalieinspektionen få ta del av de särskilda anslagsmedel som enligt utredningens förslag ska tillföras Livsmedelsverket.

I detta ärende har generaldirektören Per Ängquist beslutat. Utredaren Maria Linderoth har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också juristen Åsa Wiklund Fredström medverkat.

Detta är en tillgänglighetsanpassad kopia av det signerade remissvaret.